

Dodirni grad – Splitske palače kao sekundarna atrakcija

Vedrana Ban-Verbanac

Turističko-ugostiteljska škola Split

vedrana.verbanac@gmail.com

Sažetak

Projekt radnog naslova „Splitske palače kao sekundarna atrakcija“ pokrenula sam prije šest godina, nakon provedene ankete među posjetiteljima i stanovnicima Splita kojom smo pokušali istražiti koliko poznaju plemićke palače u gradskoj jezgri. Rezultat ankete sugerirao je da je ta vrsta baštine uglavnom slabo poznata.

U drugu fazu projekta krenuli smo zajedno s Muzejom grada i Školom za dizajn, grafiku i održivi razvoj, s namjerom da izdamo vodič koji bi upoznao stanovnike i posjetitelje Splita o životu, graditeljstvu i legislativi u Splitu od razdoblja mletačke uprave do početka prošlog stoljeća. Moram priznati da me je i samu iznenadio radni elan i zainteresiranost učenika, njihova posvećenost priči i traganju za novim izvorima. Poduži je popis literature kroz koju su učenici prošli pokušavajući oblikovati vodič i učiniti ga pristupačnim i razumljivim prvenstveno njihovu uzrastu. Činjenica da je to jedna od rijetkih muzejskih publikacija koja je u potpunosti rasprodana u samo tri mjeseca govori da smo na pravom tragu. Žalosna je činjenica da Turistička zajednica grada nije pokazala interes za ponovno tiskanje vodiča, tj. njegove druge, izmijenjene i nadopunjene verzije.

U svojoj prezentaciji učenici će vas ukratko upoznati s palačama, ali i običajima, pričama i ljudima koji su ih se dojmili tako da su ih uvrstili u građu vodiča.

Cilj ovog rada bila je izrada vodiča kroz srednjovjekovni Split, kao novog proizvoda na turističkom tržištu namijenjenog prvenstveno mladim posjetiteljima.

Edukativni projekt „Dodirni grad – tragovima Splita u prošlosti“ rezultat je dugogodišnjeg rada mentorice s učenicima Turističke škole Split, koji je naišao na razumijevanje Teodore Grčić-Jelavić, dipl. komunikologinje iz Škole za dizajn, grafiku i održivi razvoj Split, te Gorane Barišić-Bačelić, prof., muzejske pedagoginje Muzeja grada Splita.

Predmet ovog rada bile su specifične plemićke kuće utkane u gradsku jezgru Splita, ali i život, obiteljski odnosi utkani u Statut, kultura življenja, kao i događaji sačuvani kroz priče do danas.

U radu smo koristili više načina istraživanja: proučavanje i čitanje literature, terenska istraživanja i bilježenja, fotografiranje, oblikovanje teksta i vizualnih materijala...

Ključne riječi: splitske palače, Statut grada Splita, gradska kavana, knjižara Morpurgo, interijeri plemićkih kuća, Riva – gradska šetnica

Uvod

Srednjovjekovne palače grada Splita, kao i kultura življenja te događanja iz tog razdoblja nedovoljno su obrađeni u vodičima kroz Split, a time i nedovoljno poznati širem krugu posjetitelja i stanovnika grada. Budući da je ovaj dio povijesti u kojem se Split formirao kao grad iznimno važno i zanimljivo razdoblje u našoj povijesti, smatrali smo da ga je potrebno dodatno valorizirati.

Težini zadatka pridonijela je nedostatna i nedovoljno dostupna literatura.

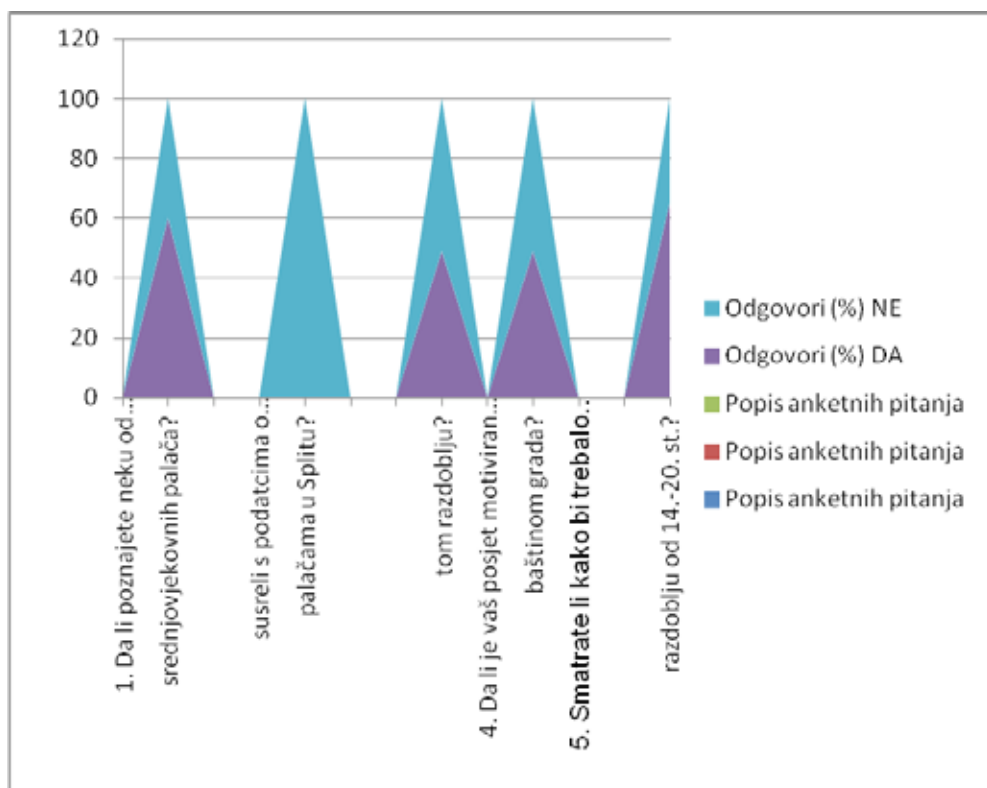
S obzirom na prazninu u dosadašnjim turističkim publikacijama, cilj ovog rada bio je približiti urbani život Splita, vrijeme kada su u gradu živjeli istaknuti plemići i radili svjetski priznati majstori tog vremena. Bilo je to razdoblje kada je Split zaista bio dio Europe, kada je nastao specifičan duh grada koji u tragovima živi i do danas. Svrha našeg rada bila je prezentirati takav Split mladim posjetiteljima.

Oblik istraživanja

Kako bismo dobili podatke o poznavanju činjenica vezanih uz srednjovjekovni Split, proveli smo anketu na uzorku od 95 stanovnika Splita i 60 inozemnih gostiju.

Anketa nam je pružila zanimljive podatke i prijedloge. Na pitanje poznaju li neku od splitskih srednjovjekovnih palača ispitanici su navodili uglavnom Dioklecijanovu palaču.

POPIS ANKETNIH PITANJA	Odgovori	(%)
	DA	NE
1. Da li poznajete neku od splitskih srednjovjekovnih palača?	60	40
2. Da li ste se u člancima ili na internetu susreli s podacima o srednjovjekovnim palačama u Splitu?	0	100
3. Da li bi kupili vodič/brošuru koja pobliže opisuje palače i život grada u tom razdoblju?	49	51
4. Da li je vaš posjet motiviran kulturnom baštinom grada?	49	51
5. Smatrate li kako bi trebalo građane i turiste bolje upoznati s životom grada u razdoblju od 15.-20. st.?	65	35



Navedeni rezultati naveli su nas da krenemo u izazov s izradom vodiča radnog naslova „Splitske palače kao srednjovjekovna atrakcija“.

Priča prva – Palače u Palači

Prva priča govori o Splitu za vrijeme mletačke uprave, koja je trajala četiri stoljeća, od 1420., kada Split dolazi pod snažan utjecaj graditeljstva, umjetnosti i književnosti moćne Venecije. U tom zlatnom vremenu humanizma gotičkog i renesansnog stila pojavljuju se dva vrsna muža koja su ostavila svoj trag u vječnosti – Marko Marulić i Juraj Dalmatinac.

To je razdoblje značajno i po sudbonosnim ratovima s Turcima koji su došli do splitskih zidina. Zbog toga se u 17. st., za vrijeme Kandijskih ratova, Split opasuje zvjezdolikim pojasom baroknih utvrda.

Kako se nije imao gdje širiti, grad raste u visinu, s polumračnim, uskim i vlažnim uličicama nepogodnima za život.

Tu uz Papalićevu palaču vezemo priču o tragičnoj mladenačkoj ljubavi Marka Marulića. Zatim pričamo o tome kako je Splitski statut definirao obiteljske odnose. Govorimo i

o palači obitelji Marulić, plemićkoj palači kod Zlatnih vrata, palači Grisogono-Cipci koja je uokvirila Peristil, te pričama o vješticama iz ove obitelji. Tu je i palača Cindro u Krešimirovoj ulici, u kojoj je odsjedao i maršal Marmont za svojeg posjeta Splitu. Priču završavamo opisom interijera palača i urbanim životom Splita tog vremena.

Priča druga – Narodni trg (Pjaca)

Ova priča uvodi nas u suživot grada sa židovskom zajednicom te njihov utjecaj na razvitak grada kroz povijest. Tu se neizostavno spominje Vid Murgur, ali i činjenica da se Split nikada nije odrekao svojih sugrađana židovske vjere, te ih je štitio i u za njih teškim povijesnim razdobljima. Tu također možemo naći opise svih palača koje okružuju Narodni trg, te sjajnu priču o izgubljenom blagu kralja Murata. Uz palaču Tartaglia većemo i romantičnu priču o splitskom Romeu i Juliji – Andriji i Palmi.

Priča treća - Maršal Marmont i Antun Bajamonti

U ovoj priči spuštamo se do mora, te tako dolazimo do neomaurske kuće u kojoj je o svojoj psihoanalizi razmišljao i slavni Sigmund Freud tijekom svojeg boravka u Splitu. Zatim govorimo o rivi kao poprištu viteških igara, natjecanja i regata-stadionu na otvorenom za Splitskane tog vremena.

Tu nalazimo i priču o splitskim bratovštinama i njihovom radu.

Uz splitsku rivu većemo ime znamenitog Francuza, jednog od najvećih graditelja i prosvjetitelja tog doba na ovim područjima, maršala Marmonta.

Spominjemo i dolazak vode u Split, obnovu vodovoda te gradnju kazališta i Prokurativa, sve to vezano uz kontroverznu ličnost Antonija Bajamontija, graditelja palače Bajamonti-Dešković.

Zaključak

Naš je rad, kao novi turistički proizvod na tržištu, postigao svoju punu svrhu. To je jedina muzejska publikacija izdana u nakladi od 500 primjeraka koja je u potpunosti rasprodana u samo tri mjeseca. Nažalost, novca za novo, dopunjeno izdanje trenutno nema, a TZ Splita ne pokazuje nikakav interes.

Još jednu pohvalu našem radu doživjeli smo na Kongresu muzealaca Hrvatske, održanom u studenom 2011. u Muzeju za suvremenu umjetnost u Zagrebu, gdje je projekt „Dodirni grad“ izdvojen kao najbolji projekt u Hrvatskoj na kojem su sudjelovale dvije strukovne škole i muzeji.

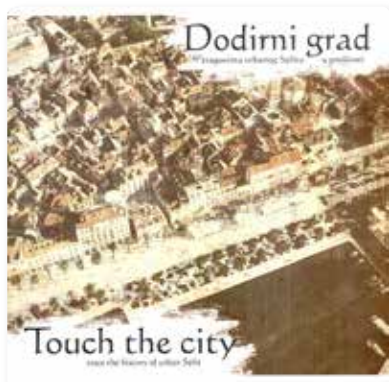
Ipak, najznačajniji je angažman učenika, njihova potpuna predanost projektu te tajanstvene, zanimljive i lijepe priče koju su izdvojili za svoje vršnjake, posjetitelje grada. I, kao

što možemo vidjeti po prodaji brošure/vodiča, ne samo njih.

Literatura

1. Arheološka istraživanja na splitskoj Rivi 2006.-2007.godine: isječci iz fotografskog dnevnika Zorana Alajbega = Archeological research on Riva in Split in 2006 - 2007: extracts from the Photographic Diary of Zoran Alajbeg: [katalog izložbe]. Split: Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, 2007.
2. Belamarić, J. Freud u Splitu: neomaurska kuća na splitskoj Obali. Split; Zagreb: Ex libris, 2006.
3. Belamarić, J. Split: od carske palače do grada. Split: Grad Split, 1998.
4. Blagaić Januška, T. Vid Morpurgo i njegovo doba = Vid Morpurgo and his lifetime. Split: Muzej grada Splita, 2012.
5. Božić-Bužančić, D. Prilog poznavanju građana i pučana u Splitu na početku 16.st. // Arhivski vjesnik 16, (1973).
6. Božić-Bužančić, D. Privatni i društveni život Splita u 18. stoljeću. Zagreb: Školska knjiga, 1982.
7. Statut grada Splita: splitsko srednjovjekovno pravo = Statuta civitatis Spalati: ius Spalatense medii aevi. Split: Književni krug, 1998.
8. Ćir po Pjaci: Muzej grada Splita. Split: Muzej grada Splita, 1996.
9. Fisković, C. Izgled splitskog Narodnog trga u prošlosti, // Peristil I, (1954).
10. Jakaša, V. Barokna stambena arhitektura u Splitu // Radovi instituta za povijest umjetnosti 26, (2002).
11. Kečkemet, D. Juraj Dalmatinac i gotička arhitektura u Splitu. Split: Književni krug, 1988.
12. Kečkemet, D. Prošlost Splita. Split: Marjan tisak, [2002?].
13. Kečkemet, D. Stari Split od kantuna do kantuna. Zagreb: AGM, 2009.
14. Kečkemet, D. Vicko Andrić: arhitekt i konzervator: 1793-1866. Split: Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture: Književni krug, 1993.
15. Kečkemet, D. Život Marka Marulića Splitsanina. Split: Gradska knjižnica Marka Marulića Split, 2010.
16. Kunčić, M. Obiteljske palače i grbovi u Splitu // Hrvatska revija II, 4 (2002).
17. Kuzmanić, M. N. Splitsani: obitelji i prezimena. Split: Magistra, 2008.
18. Kuzmanić, M. N. Splitski plemići – prezime i etnos. Split: Književni krug, 1998.
19. Muzej grada Splita: vodič. Split: Muzej grada Splita, 2003.

20. Split Marulićeva doba: Muzej grada Splita, 22. studenoga 2001. - 11. siječnja 2002. Split: Muzej grada Splita, 2001.
21. Tartaglia, S. Obitelj Tartaglia i Split: neraskidive veze: 1150. - 2010. Split: Književni krug, 2011.
22. Travirka, A. Split. Zadar: Forum <etc.>, 2000.



S predstavljanja u Gradskoj knjižnici Marka Marulića